

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра політичних наук і права
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА
ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 року

м. Одеса

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Рецензенти:

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Музиченко Г. В. – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Таску-Ставре М. – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

Хевцуріані А. – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

Микитей Артем	ІНСТИТУЦІЙНА АРХІТЕКТУРА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДІВ	66
Мініцький Валерій	КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ: СИНЕРГІЯ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	70
Мозолюк-Боднар Людмила	ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОЇ АДАПТАЦІЇ	74
Музиченко Ганна	ВЕТЕРАНИ ЯК НОВІ ПОЛІТИЧНІ АКТОРИ	77
Наумкіна Світлана	ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ АРХІТЕКТУРИ БЕЗПЕКИ В СХІДНІЙ ЄВРОПІ	81
Ніколаєва Майя, Кадук Наталя	ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ: ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ТА ДЕМОКРАТІЇ	85
Обухов Петро	МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИБОРЧИХ КАМΠΑНІЯХ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕЛЕКТОРАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ	88
Позняк Вікторія	РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОЦЕСАХ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	92
Поляков Андрій	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ В ПЕРІОД ГЕТЬМАНАТУ П. СКОРОПАДСЬКОГО	96
Приходько Сергій	ДЕМОКРАТІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: КРИЗА ЛЕГІТИМНОСТІ	99
Рогоза Анна	ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: КОНСТИТУЦІЙНІ МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ	102
Самойлов Олексій	КОНСЕРВАТИЗМ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ЗАГРОЗ	104
Сокур Олексій	ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ: ДОСВІД УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	106
Швець Світлана	ЦИФРОВА ПАРТИСИПАЦІЯ: ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ	109
Яковлева Лілія	ЛЕГІТИМНІСТЬ ВЛАДИ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	111

СЕКЦІЯ 2. ПРАВОВІ ТА ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ І ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Астапова Діана	ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	116
Баймуратов Михайло, Кофман Борис	МІЛІТАРНИЙ МУНІЦИПАЛІЗМ: ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ІДЕНТИФІКАТОРІВ ФЕНОМЕНОЛОГІЇ	118
Балацька Анна	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	126
Баранов Сергій	ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИРОБЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО - ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	130

6. ІС Ukraine (Асоціація «Національний комітет Міжнародної торгової палати України») : офіц. сайт. URL: <https://iccua.org/en/>

Transparency International Ukraine : офіц. сайт громадської організації. URL: <https://ti-ukraine.org/>

Поляков А.В.

аспірант спеціальності «Політологія»,

кафедри політології

факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова,

м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ В ПЕРІОД ГЕТЬМАНАТУ П. СКОРОПАДСЬКОГО

Уявлення у людській свідомості про главу держави (одноосібного чи колективного) як верховного носія влади нерозривно пов'язано з існуванням самого інституту держави. Значним поштовхом у дослідженнях інституту глави держави на сучасному етапі стала поява у 1980-х рр. теоретико-методологічного підходу під назвою «новий інституціоналізм». На думку представників даного напрямку, інститути необхідно розглядати не лише як формально-правові норми і пов'язані з ними процедури, а також і як неформальні практики, угоди, шаблони, суспільні цінності та символи, що розгортаються у часовому просторі. Тобто для того, щоби об'єктивно дослідити певний інститут, необхідно простежити шлях, який він пройшов в історичній перспективі.

Згідно з таким підходом, аналіз сучасного інституту президенства в Україні потребує розгляду історичних умов формування інституту глави держави на українських територіях. І тут перед дослідником постає принципове питання – який історичний період слід вважати за початок формування інституту глави держави в Україні? Більшість науковців зараховують до таких періодів часи Київської Русі та добу Козаччини, трактуючи інститути князівської, а згодом гетьманської влади саме як інститут глави держави. Але якщо розглядати даний інститут у сучасному розумінні за такими його неодмінними ознаками як конституційно-правовий статус, нормативно зафіксовані повноваження, наявність власної апаратної структури, то слід погодитися з українським правознавцем В. Сухоносом, який вважає, що формування інституту глави держави в Україні починається з Гетьманату Павла Скоропадського [5, с. 226].

Адже юридично Українська держава з'являється з моменту прийняття Центральною Радою IV Універсалу 9 (22) січня 1918 року, який, на відміну від попередніх трьох Універсалів, що закріплювали автономний статус Української Народної Республіки, проголошував самостійність УНР [1, с. 70–72].

Своїми нормативними актами Центральна Рада заклала основи інституційного оформлення принципу поділу влади на законодавчу і виконавчу гілки, але водночас цими документами передбачалася колективна модель верховної влади, без посади глави держави. Такий підхід цілком відповідав дореволюційним програмам українських політичних партій, наприклад, УСДРП, УПСР, УДП [3, с. 54–55; 68–77; 78–80], УРП [6, с. 132–138]. Всі вони у своїх програмних документах ставили за ціль побудову парламентської республіки без персоналізованої посади глави держави.

Конституції Української Народної Республіки, що мала назву «Статут про державний устрій, права і вольності УНР», прийняття 29 квітня 1918 р., також не заклала основи інституту глави держави, не містила згадок, яка посадова особа виконуватиме функції верховного головнокомандувача чи представлятиме державу на міжнародному рівні [1, с. 73–79]. Конституція не була реалізована, оскільки в той же день відбувся безкровний державний переворот, внаслідок якого Центральна Рада була розпущена, а на українських землях встановлено новий політичний режим – Гетьманат на чолі з П. Скоропадським.

Одразу ж П. Скоропадський оприлюднив два нормативно-правові акти – «Грамоту до всього українського народу» та «Закони про тимчасовий державний устрій України», якими кардинально змінювалася структура верховної влади на українських землях. «Грамота» обґрунтовувала необхідність зміни влади й проголошувала П. Скоропадського «Гетьманом всієї України» [1, с. 82–83]. «Закони про тимчасовий державний устрій» виконували роль конституції Гетьманату. Прикметно, що саме інституту глави держави у «Законах» відводилася домінуюча роль.

Згідно із документом, в руках гетьмана зосереджувалась вся повнота влади: він затверджував закони, призначав Отамана Ради Міністрів, який формував склад уряду і подавав його на затвердження гетьману, гетьман мав право розпустити уряд, він проголошувався командувачем армії та флоту, представляв Українську Державу у відносинах з іншими країнами, мав право амністувати засуджених, призначав склад суду [1, с. 84–86]. Як вважає історик Р. Пиріг, в Україні встановився авторитарно-бюрократичний режим із близькими до диктаторських повноваженнями глави держави. Однак гетьманат не можна вважати диктатурою у повному сенсі цього поняття внаслідок залежності гетьманської влади від німецького й австро-угорського командування [2, с. 452].

Водночас у «Законах» містилося положення, що проголошені норми діють тимчасово, до обрання Союму. Крім того, певний демократизм містився у нормі про контрастигнацію розпоряджень гетьмана підписом Отаман-Міністра чи відповідного міністра. Хоча закони про тимчасовий державний устрій залишали поза увагою питання формування апарату глави держави, в короткі терміни була створена гетьманська адміністрація під назвою «Головна квартира гетьмана», яка являла собою військову структуру, де ключову роль відігравав штаб гетьмана. Гетьманська канцелярія займалася листуванням, прийомом прохань і скарг, гетьманська комендатура відповідала за охорону резиденції та офіційних заходів за участі глави держави. До складу штабу також входив Особливий відділ, який виконував функції розвідки та контррозвідки [2, с. 458–459].

За недовгий період Гетьманату була побудована централізована владна вертикаль, відбулася стабілізація фінансової системи, здійснювалися заходи для розвитку освіти, науки і культури. Водночас суверенітет Української Держави фактично був обмежений присутністю німецьких та австрійських військових контингентів. Плани гетьмана по створенню регулярної армії не були реалізовані через спротив німецького командування. Аграрна політика гетьмана, спрямована на задоволення інтересів поміщиків, викликала значні протести серед селян, які підживлювалися активною антигетьманською пропагандою українських лівих партій. Попри успіхи у зовнішній політиці сам гетьман вважав, що «Україна має всі підстави на існування, але лише як складова частина майбутньої російської федерації» [4, с. 234]. Подібних поглядів дотримувалася і значна частина міністрів, більшість з яких належали до загальноросійської партії кадетів, що ставила завданням перебудову Росії на федеративних засадах [1, с. 454].

Логічним втіленням таких поглядів стало видання 14 листопада 1918 р. «Федеративної Грамоти», у який йшлося про створення федерації з майбутньою небільшовицькою Росією. Щоправда слід врахувати, що до такого рішення гетьмана підштовхнули зовнішні обставини: поразка центральних держав у Першій світовій війні та революція в Німеччині залишали гетьмана без військової підтримки союзників. Оголошуючи «Федеративну Грамоту» П. Скоропадський прагнув покращити відносини з країнами Антанти, а також залучити на свій бік загони російських добровольців [7].

Повернення України від статусу самостійної держави до статусу автономії у другій половині 1918 р. викликало негативну реакцію серед українських політичних діячів та стало поштовхом до Антигетьманського повстання, внаслідок якого до влади в Україні прийшла Директорія УНР – тимчасовий колегіальний орган, який знову встановив на українських землях колективну модель верховної влади.

Таким чином політичний режим Гетьманату став першою спробою у ХХ ст. започаткувати на українських землях інститут одноосібного глави держави, підкреслюючи на символічному рівні зв'язок із традиційними моделями української державності доби Козаччини. У подальшому таку модель влади вдалося реалізувати після відновлення незалежності України.

Література:

1. Конституційні акти України. 1917–1920. Невідомі конституції України. Київ : Філософська і соціологічна думка, 1992. 272 с.
2. Пиріг Р. Я. Державна служба в Гетьманаті Павла Скоропадського // Історія державної служби в Україні : у 5 т. Київ : Ніка-Центр, 2009. Т. 1. С. 449–474.
3. Самостійна Україна : збірник програм українських політичних партій початку ХХ століття / упоряд., авт. передм. і прим. О. Федьков. Тернопіль : РВВ упр. по пресі, 1991. 80, [3] с.
4. Скоропадський П. П. Спогади (кінець 1917 – по грудень 1918 року). С. 227–236 // Історія вчень про державу і право. Частина 3. Політико-правова думка ХІХ–ХХ століть : хрестоматія / уклад. В. В. Сухонос. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 247 с.
5. Сухонос В. В. Інститут глави держави в конституційному праві : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 339 с.
6. Тисяча років української суспільно-політичної думки = One Thousand Years of Ukrainian Social and Political Thought : у 9 т. Київ : Дніпро, 2001.
Т. 6 : 90-ті роки ХІХ – 20-ті роки ХХ ст. / упоряд., прим. Т. Гунчак, Р. Сольчаник ; ред. тому В. Полковенко. 2001. 518, [1] с.
7. Федераційна грамота П. Скоропадського (14 листопада 1918 р.) [Електронний ресурс] // Українська революція 1917–1921. URL: http://ukr-revolution.history.org.ua/termin/federatsijna_gramota_p_skoropadskogo_14111918.

Приходько С. М.,

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології, історії і філософії
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава, Україна

ДЕМОКРАТІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: КРИЗА ЛЕГІТИМНОСТІ

Сучасна демократія тривалий час вважалася найбільш ефективною формою політичної системи, що забезпечує участь громадян у прийнятті рішень, гарантує права і свободи та сприяє розвитку суспільства. Проте у ХХІ столітті демократичні системи дедалі частіше стикаються з викликами, які свідчать про

Наукове видання

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції